

Abstrakt

Přítomná práce pojednává o tom, jakým způsobem se utváří kánon anglofonních literatur v českém kontextu. Vychází přitom z konceptu trojjediné literatury, v jehož rámci pro poezii a prózu platí stejné zákonitosti jako pro literární kritiku: ta není vnímána jako služebné psaní, nýbrž jako svébytný literární druh, který zasluhuje stejnou pozornost jako tzv. „tvůrčí literatura“. Na budování literárního kánonu se ovšem po svém podílejí všechny tři literární druhy.

Proces utváření kánonu přitom probíhá zcela jinak a s jinými výsledky v původním, tj. anglofonním prostředí a v českém kontextu – a odlišné jsou i vznikuvší kánony: kupříkladu soudobý český kánon americké prózy se zřetelně liší od soudobého amerického kánonu americké prózy; totéž platí o poezii či o kritice apod. Definitivní závěry komplikuje bytostně nestálá, proměnlivá povaha kánonu (či spíše kánonů); proces jejich utváření je z definice neukončený a neukončitelný. Kánony není na místě vnímat jako cíl, v němž by se naplňovalo myšlení o literatuře, nýbrž jako vodítko, pomocný nástroj, který naopak podněcuje k dalšímu studiu a neustále vyzývá k zpochybňování a revizi sebe sama. Přes tento svůj základní – jednoduchý – účel je kánon nesmírně složitým a rozporuplným pojmem. Této komplexnosti významů a implikací se věnuji v úvodu práce.

Sama existence kánonů je založena na existenci literárních hodnot (kánon je vždy souborem hodnot, ať už jsou chápány jakkoli), a tedy i hodnotových soudů. Médiem, jež hodnotové soudy uvádí do souvislostí a zprostředkovává je veřejnosti, je literární kritika – mezi její základní funkce patří péče o kánon, účast na jeho utváření. Aby tuto svou funkci mohla plnit, musí být náležitě fundovaná, postavená na vědeckém základě, a stejně jako kánon otevřená sebereflexi a revizi sebe sama. O takovou revizi a analýzu výchozích předpokladů se snažím ve druhé části práce.

Mnohé analyzované postupy literární kritiky pak využívám ve třetí části věnované kánonu americké prózy a ve čtvrté části věnované utváření kánonu americké poezie v českém kontextu, přičemž se soustřeďuji na to, jaké rysy pojednávaných děl lze vnímat jako kanonické, jakým způsobem se daná díla v kánonu vlastně ocitají a jak na něj působí. Korektivem je mi tu vlastní překladatelská praxe: většinu autorů, o nichž píši, jsem měl možnost poznat jako překladatel, přičemž jsem nashromáždil rozličné poznatky o výstavbě jejich textů; tyto poznatky zapojuji do svého výkladu a spojuji je s teoretickými východisky svých interpretací,

v souladu s ryze praktickou orientací celé práce – a v souladu s praktickou podstatou samotného literárního kánonu.